

Κείμενο

Ανέκαθεν καταναλώνουμε για να ζήσουμε. Ωστόσο, η υπερκατανάλωση είναι τάση των τελευταίων τριάντα χρόνων. Πολλοί αρνούνται να πιστέψουν ότι ζούμε όπως οι στρατιώτες σε μια αποικία τερμιτών, όπου μοναδικός σκοπός μας είναι να **συνδράμουμε** στην αναπαραγωγή ενός συστήματος, το οποίο δεν ελέγχουμε. Πιστεύουν ότι δεν είναι θύματα της μόδας και ότι ζουν μια ελεύθερη ζωή. Η αλήθεια είναι όμως ότι δεν είναι μόνο το τι αγοράζουμε που **αναδεικνύει** τον καταναλωτικό ψυχαναγκασμό μας, αλλά και το τι δεν αγοράζουμε. Καταναλώνουμε για να ορίσουμε την ταυτότητά μας, να κερδίσουμε το σεβασμό και την εκτίμηση των άλλων, να διασφαλίσουμε το κοινωνικό μας status. Τα καταναλωτικά αγαθά είναι ο βασικός τρόπος μέσω του οποίου αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας και τους άλλους και επηρεάζουν άμεσα όλες τις πτυχές της ύπαρξής μας και της γνώσης μας για τον κόσμο.

Ένα βιομηχανικό – καταναλωτικό σύμπλεγμα σχεδιαστών, διαφημιστών, ψυχολόγων και πωλητών εργάζεται **άοκνα** για τη δημιουργία νέων αναγκών και **επιθυμιών**. Ειδικότερα, οι επιστήμονες εργάζονται για την τροποποίηση των τροφών ώστε να δίνουν σήματα στον εγκέφαλό μας να πεινάμε κι άλλο. Οι νευρολόγοι προσπαθούν να ανακαλύψουν το κουμπί «αγόρασε». Εξαιτίας αυτού του συμπλέγματος υπάρχουν περισσότερα κινητά και πιστωτικές κάρτες στις δυτικές χώρες από κατοίκους. Η κατάσταση αυτή δεν **επιβαρύνει** μόνο το περιβάλλον, αλλά και την ίδια μας την ψυχосύνθεση, αφού εξοντωνόμαστε καθημερινά στη δουλειά για να αποκτήσουμε Prada. Πάντοτε μένουμε ανικανοποίητοι και θέλουμε να αγοράζουμε κι άλλα, κι άλλα... Η πιο επικίνδυνη συνέπεια αυτής της κατάστασης είναι ότι εξαφανίζονται σταδιακά οι εναλλακτικοί τρόποι διαβίωσης. Στις μέρες μας, τα όνειρα για μια καλή ζωή εξαντλούνται στα έγχρωμα διαφημιστικά έντυπα για καινούργιες κουζίνες και καινούργια αμάξια. Νιώθουμε την ανάγκη να συμμετέχουμε σε αυτόν το μύλο, αφού, αν απέχουμε, θα θεωρηθούμε αφύσικοι ή περιθωριακοί: αποτυχημένοι καταναλωτές, που ισοδυναμεί με απώλεια κοινωνικού κύρους. Έχουμε έτσι καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν μπορεί να υπάρξει καλύτερη κοινωνία, γιατί η μόνη δυνατή κοινωνία είναι η καταναλωτική κοινωνία.

Ποιος μπορεί να αντιπαλέψει αυτήν τη μονοδιάστατη κουλτούρα; Σίγουρα όχι τα σημερινά πολιτικά κόμματα που αντιπροσωπεύουν ελάχιστες παραλλαγές του συνθήματος «καταναλώστε». Ούτως ή άλλως, οι ηγεσίες τους συμπεριφέρονται ως πωλητές, δοκιμάζοντας πολιτικές πρακτικές για να δουν τι πουλάει καλύτερα και μπορεί να διασφαλίσει μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά. Στο μεταξύ, οι επιχειρήσεις **σφετερίζονται** ό,τι έχει απομείνει από το λεξιλόγιο της δημοκρατίας. Συγκεκριμένη μάρκα μπισκότων στη Βρετανία διοργάνωσε πρόσφατα εκλογές για να αποφασίσει το κοινό ποιες νέες γεύσεις προτιμά. Αλυσίδα καφετεριών στην ίδια χώρα έχει ως σλόγκαν «ο λαός αποφάσισε», υποστηρίζοντας ότι 7 στους 10 Βρετανούς προτιμούν το δικό της καφέ από εκείνον της ανταγωνίστριάς της.

Έχουμε άραγε φτάσει σε σημείο χωρίς επιστροφή; Όχι. Εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον αναπτυσσόμενο κόσμο έχουν αποφασίσει να αγοράζουν με ηθικά κριτήρια και να αγοράζουν λιγότερο. Ανταλλάσσουν χρόνο με χρήμα, αγγαρεία με δημιουργικότητα και την ελευθερία να διαλέγεις προϊόντα με την ελευθερία να διαλέγεις ζωή. Οι άνθρωποι αυτοί όμως, σήμερα, δεν **αντιπροσωπεύονται** πολιτικά ούτε εκφράζονται μέσα στο ισχύον αντιπροσωπευτικό πολιτικό σύστημα. Επομένως, αδυνατούν να αποτελέσουν δυναμική κοινωνική και θεσμική τάση που θα μεταστρέψει την επέκταση της βαθιά ριζωμένης καταναλωτικής βιοθεωρίας.

The Guardian, πηγή: Εφημ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ (Διασκευασμένο)

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 110-130 λέξεις. (Μόρια 25)

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

α. Σύμφωνα με το συντάκτη του κειμένου πολλοί είναι αυτοί που αντιλαμβάνονται πως σκοπός της ζωής τους έγινε η υπηρετήση ενός συστήματος που δεν μπορούν να ελέγξουν.

β. Ο καταναλωτικός ψυχαναγκασμός του σημερινού ανθρώπου, κατά το συγγραφέα, φαίνεται μόνο από το τι αγοράζει.

γ. Κατά το συγγραφέα δεν είναι ο φόβος της απόρριψης και της περιθωριοποίησης που μας αναγκάζει να συμμετέχουμε στο καταναλωτικό όργιο αλλά η εξαφάνιση των εναλλακτικών τρόπων ζωής.

δ. Για τον σημερινό άνθρωπο η αυξημένη καταναλωτική δυνατότητα δεν σχετίζεται με το κοινωνικό κύρος.

ε. Ο συγγραφέας θεωρεί ότι οι άνθρωποι που καταναλώνουν ώριμα και λογικά μπορούν να αποτελέσουν δύναμη μεταστροφής της καταναλωτικής βιοθεωρίας. (Μόρια 10)

B2. α) Να γράψετε ένα απλό π α ρ ά γ ω γ ο κάθε μιας από τις λέξεις που ακολουθούν: **επιθυμιών, επιβαρύνει, αντιπροσωπεύονται.**

β) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις του κειμένου, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες συνώνυμες, χωρίς να αλλάζει το νόημα:

▪ ...μοναδικός σκοπός μας είναι να συνδράμουμε στην αναπαραγωγή ενός συστήματος.

▪ Η αλήθεια είναι όμως ότι δεν είναι μόνο το τι αγοράζουμε που αναδεικνύει τον καταναλωτικό ψυχαναγκασμό μας, αλλά και το τι δεν αγοράζουμε.

▪ ...εργάζεται άοκνα για τη δημιουργία νέων αναγκών και επιθυμιών.

▪ ...οι επιχειρήσεις σφετερίζονται ό,τι έχει απομείνει από το λεξιλόγιο της δημοκρατίας.

γ) Ειδικότερα, ώστε: Ποια νοηματική σχέση εκφράζουν οι διαρθρωτικές λέξεις; Να τις αντικαταστήσετε με διαρθρωτικές λέξεις – φράσεις ισοδύναμες νοηματικά.

(Μόρια 9)

B3. Ποιον τρόπο και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο; (Μόρια 4)

B4. α) Ποια η λειτουργία των αποσιωπητικών στην περίοδο: «Πάντοτε μένουμε ανικανοποίητοι και θέλουμε να αγοράζουμε κι άλλα, κι άλλα...»; (2^η παράγραφος)

(Μόρια 2)

β) «Τα καταναλωτικά αγαθά είναι ο βασικός τρόπος μέσω του οποίου αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας και τους άλλους και επηρεάζουν άμεσα όλες τις πτυχές της ύπαρξής μας και της γνώσης μας για τον κόσμο.» Να μετατρέψετε την παρατακτική σύνδεση σε υποτακτική. Τι επιτυγχάνει ο συντάκτης με τη χρήση της παρατακτικής σύνδεσης; (Μόρια 2)

B5. Να εντοπίσετε δύο τρόπους ανάπτυξης στη 2^η παράγραφο και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. **(Μόρια 4)**

B6. α) *«Καταναλώνουμε για να ορίσουμε την ταυτότητά μας», «Νιώθουμε την ανάγκη να συμμετέχουμε σε αυτόν το μύλο, αφού, αν απέχουμε θα θεωρηθούμε αφύσικοι ή περιθωριακοί: αποτυχημένοι καταναλωτές, που ισοδυναμεί με απώλεια κοινωνικού κύρους.»* Γιατί ο συντάκτης του κειμένου χρησιμοποιεί σε κάποια χωρία το α΄ πληθυντικό πρόσωπο; **(Μόρια 2)**

β) *‘‘Οι νευρολόγοι προσπαθούν να ανακαλύψουν το κουμπί «αγόρασε»’’. Τι επιδιώκει ο συντάκτης με τη χρήση υποτακτικής έγκλισης; **(Μόρια 2)***

Γ. Σε ομιλία (500 - 600 λέξεις) που καλείστε να εκφωνήσετε στο πλαίσιο πολιτιστικής ημερίδας που διοργανώνει ο δήμος σας με θέμα «Ο καταναλωτισμός στις σύγχρονες δημοκρατίες», να αναπτύξετε το διαβρωτικό ρόλο του καταναλωτισμού για το δημοκρατικό πολίτευμα και να προτείνετε τρόπους ώστε ο άνθρωπος να απεγκλωβιστεί από την καταναλωτική του μανία και να ζήσει πιο ελεύθερος; **(Μόρια 40)**

5/5/2018

ΚΕΙΜΕΝΟ

[Οικογένεια, εργασία και σύγκρουση]

Τα τελευταία χρόνια μια μεγάλη ερευνητική προσπάθεια επικεντρώνεται στη μελέτη της αλληλεπίδρασης οικογενειακού κλίματος και εργασίας, συνδυασμού, που μπορεί να προκαλέσει **σύγκρουση** και στα δύο πλαίσια, ανάλογα με τον τρόπο και την ένταση με τον οποίο εκδηλώνεται.

Οι παράγοντες, που είναι **καθοριστικοί** είναι οι ώρες εργασίας, το ωράριο εκτός του κανονικού, η ανάγκη για επαγγελματικά ταξίδια, η υποστήριξη της διοίκησης και των συναδέλφων, το εργασιακό άγχος και η εξουθένωση, η σύγχυση ρόλων, το εισόδημα, οι ποιοτικές στιγμές με την οικογένεια, ο αριθμός παιδιών μικρής ηλικίας, ο ανταγωνισμός των συζύγων, οι διαμάχες του ζευγαριού, η συμβίωση με άλλα μέλη της ευρύτερης οικογένειας και κυρίως η απασχόληση του άλλου συζύγου.

Να σημειωθεί ότι η είσοδος των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία, **επέτεινε** τη σύγχυση ρόλων και έκανε δυσδιάκριτα τα όρια, εφόσον πλέον οι ανάγκες έγιναν συνθετότερες και η ανατροφή των παιδιών μετατέθηκε και στον άνδρα.

Ταυτόχρονα, οι γυναίκες άρχισαν να αντιμετωπίζουν ζητήματα επαγγελματικής φύσεως, που δεν τις αφορούσαν τις προηγούμενες δεκαετίες. Δυστυχώς, οι δύο παράγοντες, η ισορροπία των οποίων διασφαλίζει ή διαταράσσει τη συναισθηματική αρμονία, χαρακτηρίζονται ως αξιακά συστήματα ασύμβατα μεταξύ τους: Η εργασία και η οικογένεια διέπονται από διαφορετικούς νόμους, ικανοποιούν ετερογενείς ανάγκες και η αλληλοεπικάλυψη γεννά σύγκρουση.

Οι αντινομίες της σύγχρονης πραγματικότητας, ο ανεξέλεγκτος καταναλωτισμός, οι φιλοδοξίες, η μετάλλαξη του οικονομικού και κοινωνικού ρόλου της οικογένειας, η αποδόμηση των προτεραιοτήτων του εκπαιδευτικού συστήματος, η απώλεια των εργασιακών δικαιωμάτων και η αφεργγυότητα του κράτους πρόνοιας οδήγησαν σε έξαρση της σύγκρουσης, η οποία εκδηλώνεται με αύξηση των ψυχιατρικών κρουσμάτων, με την επέλαση ασθενειών, που οφείλονται εν πολλοίς στο άγχος και στην γαλούχηση μιας νέας γενιάς, που ακροβατεί ανάμεσα στις παραδοσιακές μνήμες και στη νεοφιλελεύθερη αντίληψη περί επιτυχίας και ευτυχίας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα προβλήματα, που εκπορεύονται από το περιβάλλον της εργασίας μπορούν να αλλοιώσουν την οικογενειακή γαλήνη, ενώ τα οικογενειακά θέματα συνήθως εσωτερικεύονται και δεν εκδηλώνονται φανερά κατά το χρόνο της δουλειάς, επειδή η σημερινή εργασιακή κουλτούρα, συνήθως αποτρέπει την ενασχόληση με αυτά εν ώρα υπηρεσίας.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, επενεργούν αρνητικά στην απόδοση και στη δημιουργικότητα.

Ο ανηλεής ανταγωνισμός, ο κίνδυνος της απόλυσης, η μακροχρόνια ή επαπειλούμενη ανεργία, η δραστική μείωση των μισθών, τα ελαστικά ωράρια, που οδηγούν σε συνθήκες δουλειάς, έχουν άμεση επίπτωση στην ποιότητα ζωής και στην ικανοποίηση από την εργασία ή το συντροφικό βίο.

Η σύγκρουση στους δύο αυτούς θεσμούς, οι οποίοι αποτελούν τους πυλώνες της αυτοεκτίμησης, οδηγεί σε μειωμένη απόδοση και αποτελεσματικότητα, σε απόσυρση, σε έλλειψη επαγγελματικής **προσήλωσης**, σε αδυναμία συγκέντρωσης και προσοχής και σε υψηλότερα επίπεδα ανασφάλειας και κατάθλιψης και για τα δύο φύλα.

Οι έρευνες έχουν καταλήξει ότι οι ενοχοποιητικοί παράγοντες για την πόλωση ανάμεσα στο σπίτι και την εργασία μπορούν να ομαδοποιηθούν σε αυτούς, που αφορούν το χρόνο και σε εκείνους που αναφέρονται στο άγχος και την εξουθένωση.

Δηλαδή η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη όταν οι αρμοδιότητες της εργασίας στερούν στιγμές οικογενειακής επικοινωνίας και αντίστροφα, όταν τα άγχη της οικογένειας υποβαθμίζουν την ποιότητα εργασίας. Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι τα όρια προσωπικού και επαγγελματικού χώρου έχουν γίνει ασαφή και δυσδιάκριτα, επειδή οι σημερινές οικονομικές συνθήκες απαιτούν και από τους δύο συντρόφους να είναι ενταγμένοι στην παραγωγική διαδικασία, η οποία έγινε περισσότερο ανταγωνιστική και αδιάλλακτη.

Ταυτόχρονα, οι νέες τεχνολογίες, τα εικονικά γραφεία, οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες, το e-mail, η κινητή τηλεφωνία μετατόπισαν πολλές εργασιακές ευθύνες στο χρόνο, που παλιότερα ήταν αδιαπραγμάτευτα αφιερωμένος στην οικογένεια.

Παράλληλα, η άνοδος του μορφωτικού επιπέδου των γυναικών και η ισότιμη διεκδίκηση καριέρας με τη δυσανάλογη έκπτωση των υποστηρικτικών δικτύων της πυρηνικής οικογένειας, η απομάκρυνση των συγγενών και η μείωση του ελεύθερου χρόνου μετατόπισε τις ευθύνες και επισκίασε τους ρόλους, αυξάνοντας την αμφιβολία και **χειραγωγώντας** τα σχήματα επικοινωνίας.

Σήμερα περισσότερο από ποτέ τόσο η οικογένεια, όσο και το επάγγελμα μετατρέπονται σε ασύμβατα κοινωνικά μορφώματα, που με τις

αντιθέσεις και τις απαιτήσεις τους κλυδωνίζουν την ψυχική ισορροπία των ανθρώπων.

Οι ενδοοικογενειακές συγκρούσεις, όταν μετατίθενται στο χώρο της εργασίας, συσχετίζονται με αυξημένα ποσοστά παραιτήσεων και απολύσεων, με κατάχρηση ουσιών, με αδικαιολόγητες απουσίες, αργοπορίες, πρόωρες αποχωρήσεις και με κακή φυσική κατάσταση, ενώ η εκτόνωση των εργασιακών διενέξεων στο σπίτι συνδέεται με διαζύγιο και υπερβολική έκφραση αρνητικών συναισθημάτων. Όταν ένας εργαζόμενος αποτύχει και στον επαγγελματικό και στον οικογενειακό τομέα κατακλύζεται από ενοχές, αιτιακές αποδόσεις μειονεξίας και απαξίωσης, που μερικές φορές είναι τόσο έντονες, ώστε να χρειάζεται η παρέμβαση ειδικού.

Τις περισσότερες φορές τα παιδιά είναι τα δυστυχέστερα θύματα αυτού του παραλογισμού. Οι μετασχηματισμοί της οικογένειας, η μονογονεϊκότητα, η ανεπάρκεια δομών πρόνοιας, η παράταση του χρόνου συνταξιοδότησης, η ανελαστικότητα των συμβάσεων, η φροντίδα των ηλικιωμένων, που μετατίθεται στους απογόνους, η σύγχυση ρόλων και η έλλειψη αναπτυξιακής πολιτικής οδηγεί σε εργασιακό μεσαίωνα και σε ελεύθερη πτώση των παραδοσιακών αξιών, που διατηρούσαν την κοινωνική συνοχή.

Όλα αυτά λαμβάνουν ιδιαίτερη σημασία στην Ελλάδα, στην οποία η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός και ως συναισθηματικό καταφύγιο, κατέχει ακόμη και σήμερα βαρύνοντα ρόλο και καθορίζει την ταυτότητα όλων των μελών. Ο εργασιακός τομέας μετά από μια περίοδο νηνεμίας εισέρχεται σε άγνωστης διάρκειας διάστημα αναταράξεων με άμεσες επιπτώσεις στην επιτάχυνση των εξελίξεων.

Είναι γνωστό εξάλλου ότι η αλλαγή του οικονομικού σκηνικού προκαλεί αλυσιδωτές αντιδράσεις σε όλα τα κοινωνικά φαινόμενα.

(Παπάνης Ευστράτιος, κοινωνιολόγος, δημοσίευση στο διαδίκτυο, 31/8/2011)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ:

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου (120 – 130 λέξεις)

Μονάδες 25

B.1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**.

α) Η είσοδος της γυναίκας στην αγορά εργασίας δεν προκάλεσε αναταραχές στο οικογενειακό πλαίσιο.

β) Οι αντιφάσεις του σύγχρονου τρόπου ζωής οδήγησαν το άτομο σε ψυχολογικά προβλήματα.

γ) Τα εργασιακά ζητήματα συχνά συμβάλλουν στην επίλυση και των οικογενειακών ζητημάτων.

δ) Οι βασικότεροι παράγοντες σύγκρουσης εργασίας και οικογένειας είναι ο χρόνος και το άγχος.

ε) Ο θεσμός της οικογένειας παγκοσμίως αποτελεί έναν κοινωνικό θεσμό που παρέχει συναισθηματική επάρκεια.

Μονάδες 10

B.2. α. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η πέμπτη παράγραφος του κειμένου («Οι αντινομίες ... ευτυχίας»);

Μονάδες 4

B.2.β. Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στο κείμενο; Να σχολιάσετε τη χρήση του.

Μονάδες 4

B.2.γ. Να εντοπίσετε το ασύνδετο σχήμα της 2^{ης} παραγράφου και να αιτιολογήσετε την χρήση του.

Μονάδες 2

B.3. α. Να εντοπίσετε τον βασικό τρόπο πειθούς που αξιοποιείται στο κείμενο και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

Μονάδες 2,5

B.3.β. «Οι ενδοοικογενειακές συγκρούσεις, όταν μετατίθενται στο χώρο της εργασίας, συσχετίζονται με αυξημένα ποσοστά παραιτήσεων και απολύσεων»: Τι είδους σύνταξη (Ενεργητική – Παθητική) χρησιμοποιείται στο απόσπασμα (μονάδες 1), τι εξυπηρετεί η χρήση της (μονάδες 2) και πώς θα μετατραπεί στην αντίθετή της (μονάδες 2);

Μονάδες 2,5

B.4.α. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **σύγκρουση, καθοριστικοί, επέτεινε, προσήλωσης, χειραγωγώντας**

Μονάδες 5

B.4.β. Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: γαλήνη, στερούν, υποβαθμίζουν, εικονικά, ενδοοικογενειακές

Μονάδες 5

Γ. Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στον ημερήσιο Τύπο καλείστε να διατυπώσετε τις απόψεις σας για τους λόγους που εξηγούν τη σύγχρονη κρίση του θεσμού της οικογένειας και να προτείνετε τρόπους που μπορούν να συμβάλουν στη διάσωσή της. (500 – 600 λέξεις)

Μονάδες 40

